

Annotation. This article analyzes the theoretical concepts of social capital in science, and the degree of influence on the youth of his generation, defined on the basis of the results of a poll of students.

Key words: social capital, social capital in science, innovation economy, young people in science.

УДК 338.2

Лучик В.Є., к.фіз.-мат.н., доцент ПДАТУ, м. Кам'янець-Подільський

УЧАСТЬ ГРОМАДСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У РЕГІОНАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ

Розглянуто особливості діяльності громадських організацій в управлінні регіональним розвитком. Визначено необхідність підвищення їх значимості при реалізації державної регіональної політики.

Ключові слова: громадські організації, регіональний розвиток, інституціоналізація регіональних інтересів, державна регіональна політика.

Постановка проблеми. Одним з стратегічних завдань державної політики регіонального розвитку України до 2015 року є підвищення конкурентоспроможності регіонів та зміцнення їх ресурсного потенціалу. Для реалізації цього завдання потрібна цілеспрямована діяльність не тільки суб'єктів господарювання, а й органів державної та регіональної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій. Регіональна політика є ефективною лише тоді, коли вдається досягнути компромісу між регіональними інтересами та реалізацією загальнонаціональних проблем. Тому регіональний розвиток в Україні потребує оновлених підходів до використання управлінського потенціалу територій, удосконалення системи управління територіальним розвитком.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питаннями удосконалення державної регіональної політики займалися і займаються цілий ряд фахівців, а, саме: Варналій З., Василенко В., Долішній М, Жаліло Я. та ін. Проте, незважаючи на значний обсяг публікацій і досліджень з даної теми, в сучасних умовах гострою є потреба у визначенні ролі громадських організацій при проведенні ефективної державної регіональної політики з метою сталого розвитку нашої держави та її регіонів.

Постановка завдання. Метою даної статті є дослідження ролі громадських організацій в реалізації державної регіональної політики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основним чинником розвитку конкурентних переваг регіонів у сучасній регіональній політиці виступає інституційне середовище, яке є інтелектуальним результатом відтворювальної діяльності людей, суспільств і держав, формує відповідні трансакційні відносини. Високий рівень демократичних відносин у суспільстві передбачає наявність розвинених, обґрунтованих і узгоджуваних із законами трансакційних відносин і витрат. Важливо те, що вони мають зростаючу інтелектуальну природу, але матеріалізуються у кінцевому підсумку у добробуті і тривалості життя громадян, безпеці їх суспільної

життєдіяльності та створенні основ сталого розвитку.

Інституціоналізація регіональних інтересів являє процес оформлення взаємодії інтересів регіональних суб'єктів в інституційну систему, елементи якої, стаючи загальноприйнятою практикою і підтверджені реальними економічними відносинами, здатні діяти у напрямку реалізації регіональних інтересів.

Суб'єктами інституціоналізації регіональних інтересів виступають, по-перше, населення регіону та суб'єкти господарювання, взаємодія інтересів яких виливається у неформальну інституціоналізацію їхніх інтересів, по-друге, представники регіональної законодавчої та виконавчої влади, головна інституціональна функція яких формальна інституціоналізація місцевих регіональних інтересів, по-третє, держава при реалізації регіональної політики. Її інституційною функцією є створення інститутів, то забезпечують досягнення компромісу між регіональними інтересами держави та місцевими інтересами регіонів.

У ході глобалізаційних процесів держава дещо втрачає статус єдиного суб'єкта реалізації регіональної політики. Сьогодні прагнуть відігравати значну роль в управлінні суспільним розвитком органи місцевої влади, приватні (бізнесові) структури та громадські організації. Залучення громадських об'єднань до розробки та реалізації механізмів державної політики в Україні – один з принципів розбудови відкритої, демократичної держави. Тому держава змушена створювати такі організаційні структури, які б сприяли взаємодії влади з різними суб'єктами соціально-економічної діяльності. Участь громадськості у державних справах, завдання органів влади щодо консультацій з громадськістю визначені ст. 38 Конституції і спираються на широку законодавчу базу [1].

В Україні серед громадських організацій, які приймають участь у формуванні системи управління і координації усього комплексу реформ системи влади, можна виділити Фонд сприяння місцевому самоврядуванню, Асоціацію міст України, Асоціацію сільських та селищних рад, Українську асоціацію місцевих та регіональних влад, а також Національний конгрес місцевого самоврядування.

Особливе місце у системі управління регіональним розвитком всіх без винятку країн займають Агентства регіонального розвитку. Своєрідність агентств регіонального розвитку полягає в тому, що вони виконують функцію «посередника» між місцевими та регіональними об'єднаннями підприємців та стратегічними намірами влади цих рівнів щодо соціально-економічного розвитку території.

В Україні створення Агентств регіонального розвитку було підготовлено постановами Кабінету Міністрів України № 1394 від 30 липня 1999 р. «Про утворення Координаційної ради з формування мережі регіональних агентств розвитку» та № 1996 від 28 жовтня 1999 р. «Про затвердження Положення про Координаційну раду з формування мережі регіональних агентств розвитку». Координаційна рада з формування мережі регіональних агентств розвитку створювалась як консультативно-дорадчий орган при Кабінеті Міністрів України, створений з метою вирішення питань щодо поглиблення економічних реформ на регіональному рівні, підтримання розвитку підприємництва та формування ринкової інфраструктури».

Мету створення агентств було проголошено у Концепції Державної регіональної політики, а, саме, ці інституції призначені були поліпшити умови використання передових інноваційних технологій, підвищити інвестиційну привабливість регіонів, розширити залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку, вдосконалити підготовку та перепідготовку відповідних фахівців з проблем регіонального розвитку, координації програм технічної допомоги, спрямова-

них на підтримку регіонального розвитку» [2].

За підтримки Канадської агенції міжнародного розвитку було утворено Асоціацію агенцій регіонального розвитку України (2001 р.) для сприяння створенню інституційних засад та інших сприятливих передумов для системної реалізації державної регіональної політики, динамічного збалансованого розвитку територій, гармонійного взаємоузгодження державних та місцевих інтересів шляхом налагодження і підтримання ефективної взаємодії центру та регіонів, координації діяльності своїх членів. Вона діє як всеукраїнська спілка громадських організацій і у 2006 р. об'єднувала 43 Агентств регіонального розвитку та структур, діяльність яких спрямована на всіляке сприяння регіональному і місцевому розвитку [Вільна енциклопедія].

Місія Асоціації агенцій регіонального розвитку України (як важливого складника інфраструктури підтримки регіонального розвитку) полягає у системному забезпеченні виконання своїми зусиллями та скоординованими діями своїх членів функцій ефективного провідника взаємоузгодженої державної регіональної політики та власної політики розвитку регіонів з метою динамічного і збалансованого поступу України до інтегрування в європейську структуру.

Оцінити рівень інституціональної системи реалізації державної регіональної політики в Україні шляхом побудови відповідних індексів дуже важко через відсутність потрібних статистичних даних. Розрахунок окремих індексів інституційного напрямку для країни в цілому здійснюється зарубіжними фахівцями шляхом проведення експертних оцінок та аналізу. Так, американська організація «Freedom House» щороку публікує рейтинги країн, враховуючи виключно індекси політичних прав та громадянських свобод – «вільні» – «частково вільні» – «без свободи». Організація «Transparency International» розробила і використовує індекс сприйняття корупції – «практична відсутність корупції» – «дуже високий рівень корупції», «Репортери без кордонів» – індекс свободи преси, «Інститут Катона» – індекс економічної свободи, фонд Бертельсманна – індекс трансформації, Програма розвитку ООН – індекс розвитку людства, «Foreign Affairs & A. T. Kearney» – індекс глобалізації.

Динаміка Індексу економічної свободи України за 2000–2010 рр. (рис. 1) свідчить про зростання даного показника протягом перших п'яти років досліджень і падіння рейтингу країни у наступні п'ять років. У 2010 році індекс економічної свободи України був нижчий на 13 в.п. від середньосвітового значення (59,6%).

Індекс сприйняття корупції віддзеркалює сприйняття представниками ділових кіл країн світу корумпованої, яке має місце у державному секторі, та оцінюється за шкалою від 10 (корупція практично відсутня) до 0 (значний рівень корупції).

Рис. 1. Динаміка індексу економічної свободи України

Джерело: [3]

У 2009 році Україна посіла 146 місце з індексом 2,2, що продовжила низхідний тренд за індексом сприйняття корупції Transparency International, опинившись практично на рівні 2001 року. Поруч з Україною знаходяться такі країни, як Росія, Кенія, Зімбабве, Еквадор, Камерун та Сієра – Леоне.

У 2009 році Україна з індексом 2,2 посіла 146 місце за рівнем корумпованої, тоді як у 2008 році цей показник був краще на 0,3 в.п. (134 місце в рейтингу), а у 2006 р. – на 0.6 в.п. (найкращий рейтинг України за період досліджень) (рис. 2).

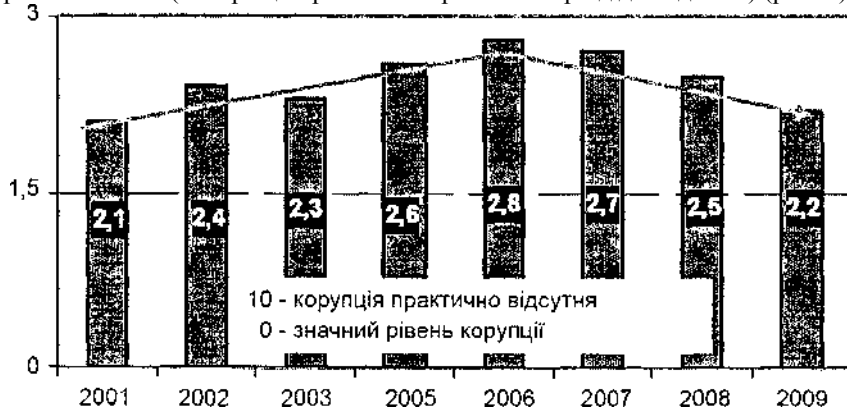

Рис. 2. Динаміка індексу сприйняття корупції в Україні

Джерело: [4]

Погіршення ситуації в сфері розповсюдження корупції як в державному, так й в приватному секторах, спеціалісти Transparency International пояснюють політичною нестабільністю в країні, а також достатньо толерантним відношенням громадян України до дій осіб, задіяних в корупційних схемах [5].

За рейтингом міжнародної організації Репортери без кордонів щодо Індексу свободи преси Україна у 2009 р. поділяє 89–те місце із 175 країн разом із Сенгалом. Сусідами цих країн у рейтингу опинилися Албанія (88–й рядок), Монголія (91) та Гвінея–Бісау (92) [6].

Отже, основним елементом складу багатьох індексів інституційного напрямку є експертні оцінки, а статистичні дані використовуються рідше. Як правило, це наукові академічні проекти, що не розраховані на широкий загал. Вони допомагають детально врахувати специфіку проекту дослідження, але залишаються суб'єктивними, можуть використовуватися для політичного маніпулювання [7, С. 122]. Однак, здійснення таких інституціональних оцінок хоча б за окремими індексами, не дивлячись на їх суб'єктивізм, для регіонів України теж було б корисним.

Висновки. Таким чином, діяльність агентств регіонального розвитку посилює органи місцевого самоврядування і підвищує рівень залученості громадян до вирішення місцевих проблем. Подальший розвиток співпраці між громадськими організаціями та органами місцевого самоврядування зумовлений широким спектром повноважень останніх, особливо у соціальній сфері. Незважаючи на значний внесок громадських організацій у проблеми розвитку регіонів і територій в Україні, вони не можуть сьогодні розглядатися як провідники регіональної політики, адже більшість з них є незалежними установами, які самостійно визначають пріоритети та напрями своєї діяльності. До того ж, вони мають обмежене фінансове забезпечення і залучають у свою діяльність незначну кількість громадян. Тому в умовах повіль-

ного процесу децентралізації державного управління в Україні й слабкості місцевого самоврядування рівень співпраці громадських організацій та місцевих органів державної влади і місцевого самоврядування залишається низьким.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. – К.: Просвіта, 1996. – 80 с.
2. Указ Президента України «Про Концепцію державної регіональної політики», 25.05.2001 р. № 341/2001 // Регіональна політика України: інституційно – правове забезпечення; 36. офіц. док. / За ред. З. Варналія. К.: ШСД, 2004. – 521 с.
3. The Heritage Foundation & the Wall Street Journal [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog>.
4. Звіт Transparency International «Про сприйняття корупції» [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: <http://www.bank.gov.ua/doccatalog>.
5. Аналітичний огляд «Результат України у світових рейтингах» [Електронний ресурс]. – Доступ до ресурсу: [www.bank.gov.ua/Publication/econom/ratings Ukraine.pdf](http://www.bank.gov.ua/Publication/econom/ratings%20Ukraine.pdf).
6. Індекс свободи преси: Україна втрачає позиції, Росія вперше позаду Білорусі [Електронний ресурс] Доступ до ресурсу: <http://otherside.com.ua/news>.
7. Н. Палас. Індекси демократизації Т. Ванханена та організації «Freedom house» як одні з пріоритетних методів визначення рівня демократизації у кінці XIX – початку XXI ст. / Н. Палас // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, вип. 22, 2010. – С.117–123.

***Annotation.** The features of social organizations in the management of regional development. The necessity of increasing their importance in the realization of state regional policy.*

***Key words:** civil society organizations, regional development, the institutionalization of regional interests, the state's regional policy.*

УДК 37.011.3–051:33

Олійник Н.Ю. к.п.н., доцент Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВЧИТЕЛЯ ЕКОНОМІКИ

У науковій статті розглядаються напрями змісту методичної роботи а також умови вдосконалення професійної компетентності педагога, узагальнено основні мотиви професійного розвитку вчителя економіки.

***Ключові слова:** професійне вдосконалення, оптимізація методичної роботи педагога, компетентність вчителя економіки, мотиви педагогічної діяльності.*

Постановка проблеми. Ефективність функціонування системи освіти та зростання соціальних вимог до навчальних закладів має потребу у висококваліфікованих спеціалістах, які здатні творчо підходити до організації навчально-виховного процесу та досягати високих якісних результатів. Підвищення якості професійної підготовки обумовлене можливістю мобільного реагування навчального процесу на потреби суспільства, виробництва, особистості. Забезпечити таку можливість покликана система управління якістю підготовки фахівця, одним з основних принципів побудови якої є спрямованість на формування необхідних фахівцеві компетенцій, що забезпечують його конкурентоспроможність.